

שכעת אינו יכול לאמוד ולכוין עד היכן תחום פלוני. ואין חשים לעדותו⁽⁷⁴⁾.

ושמואל אמר: כשר. אפשר דמכוין מצרנהא. אבל על גלימא לא. כיון שהרבה גלימות מידותיהן שוות, ואינו יכול לכוין עדותו.

ורב ששת אמר: אפילו גלימא אפשר דמכוין מדת ארכו ומדת רחבו. אבל נסכא [חתיכת כסף או זהב] לא.

ורב פפא אמר אפילו נסכא, אפשר דמכוין מדת משקלותיו.

ומקשה הגמרא: מיתביבי, היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו, ונעשה חתנו והרי הוא פסול לעדות זו מחמת קורבה,

או שהיה פיקח, ונתחרש⁽⁷⁵⁾, פיתה, ונסתמא, שפוי, ונשתטה, פסול.

אבל היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו, ונעשה חתנו, ומתה בתו, או פיקח ונתחרש וחזר ונתפקח, פיתה ונסתמא וחזר ונתפתה, שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה, כשר.

זה הכלל כל שתחלתו או סופו בפסלות פסול. תחלתו וסופו בכשרות כשר⁽⁷⁶⁾.

ומבואר דלא כדברי האמוראים לעיל

שהכשירו עיוור לעדות קרקע. אלא כדברי רב אבא שפסלו.

ומכאן תיובתא דכולהו תיובתא. קכז-ב

עוד שלח רבי אבא לרב יוסף בר חמא: האומר על תינוק בין הבנים נאמן. ולקמן יבואר מה אמר עליו.

ורבי יוחנן אמר: אינו נאמן.

מבאר הגמרא: מאי קאמר?

אמר אביי: הכי קאמר, האומר על תינוק בין הבנים יירש כל נכסי, נאמן. כרבי יוחנן בן ברוקה המובא להלן (קל-א) שאם אמר "אחד מבני ירש כל נכסי" דבריו קיימים.

ורבי יוחנן אמר, אינו נאמן, כרבנן. המובאים שם.

מתקוף לה רבא: האי "נאמן" ו"אינו נאמן"? יירש ולא יירש מבטיא ליה?

אלא אמר רבא, הכי קאמר, האומר על תינוק בין הבנים בכור הוא, נאמן. כרבי יהודה.

ורבי יוחנן אמר אינו נאמן, הואיל ומוחזק לנו באחר שהוא הבכור. כרבנן. הנ"ל.

עוד שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא: האומר תטול אשתי חלק בנכסי באחד מן

74. ברשב"ם משמע שסומא אינו פסול בעצם, רק מחמת חשש טעות. אך ברא"ש כתב שהוא סול בעצמותו מדכתיב "או ראה". עיי"ש וברש"ש. וביד רמה (קיד).

76. ברשב"ם מבואר, שתחילתו בכשרות היינו בשעת הראיה. ולפי זה, אם ראה את העדות כשהיה קרוב ונתרחק, פסול להעיד. אך ברשב"א לעיל (מג-א) מבואר שאם היה

75. מחמת חולי, ופסול כשוטה. דחרש דומיא דשוטה. אי נמי, נשתתק מחמת חולי. והתורה

המוציא שטר חוב על הכירו, מלוח אומר: לא נפרעתי כלום. ולוח אומר: פרעתי מחצה. והעדים מעידין שפרע בולו. כדברי הלוח.

הרי זה נשבע שבועת מודה במקצת, ובעל חוב גובה מחצה מנכסים בני חורין⁽⁷⁹⁾.

אבל ממשועבדין [כלומר מנכסים שמכר הלוח ללקוחות] לא גובים.

דאמרי, אנן אעדים סמכינן שאמרו, "פרע הכל", וחיישינן שמא עשו הלוח והמלוה קנוניה ביניהם להפסיד את הלקוחות⁽⁸⁰⁾.

הבנים, והקנה לה אתו חלק במתנת שכיב מרע, או על ידי קנין, נוטלת כאחד מן הבנים⁽⁷⁷⁾.

אמר רבא: ובנכסים של עבשיו, כלומר, אינה נוטלת במה שיתרבו הנכסים לאחר מכן, כיון שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

ובבנים הבאין לאחר מכתן. כלומר: אם נולדו אחר כך עוד בנים ונתקטן חלקו של כל אחד מהם בירושה, אינה נוטלת אלא כשעת חלוקה⁽⁷⁸⁾.

עוד שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר המא:

מספק ידה על התחתונה.

79. התקשו התוספות: מדוע הלוח נאמן בשבועת מודה במקצת, הרי לשיטתו העדים עדי שקר הם, והשטר אמיתי, ומודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו, ואם כן השטר מכחישו ואומר שלא פרעו?

ותרצו התוספות, כיון ששטר זה אינו מתקיים אלא על פיו, שהרי יש עדים המכחישים את השטר, והוא הרי טוען שפרעו מחצה, לכן נאמן. מה שאין כן בכל מודה בשטר שכתבו, מדובר בשטר שיש עליו עדים, אלא שמדרכנו הצירכוהו לקימו, ולכן כשהודה בשטר, חוזר המצב לקדמותו שהשטר כשר על פי העדים שבו, ולכן אינו נאמן לומר פרעתי חלקו.

80. רשב"ם. ומשמע, רק משום חשש קנוניא אינו נאמן לגבות מנכסים משועבדים. אך בלא חשש קנוניא, נאמן, הגם שחב לאחרים.

אך יעויין בקצות החושן (צט"ב) שאינו נאמן לחוב לאחרים אף בלא חשש קנוניא. ועיין עוד בשיעורי הגר"ש רוזובסקי.

בתחילתו בעל דבר אינו נפסל, כיון שאין לבעל דבר שם של עד. ורק אם חל עליו שם עד פסול, נפסל.

77. צריך באור, מאי קא משמע לן, פשיטא שיכול להקנות לה מה שירצה?

כתב הראב"ד, שהרי קא משמע לן שלא אבדה כתובתה באותו החלק, אבל נוטלתו יתר על כתובתה.

והרשב"א כתב, שהרי קא משמע לן, אף על פי שאם עשאה יורשת לא אמר כלום, שהרי התנה על מה שכתוב בתורה, כדלעיל, אפילו הכי כשאמר "תיטול כאחד מן הבנים" אין זה לשון ירושה אלא לשון מתנה, ומהני.

78. כיון שאמר "תיטול כאחד מן הבנים", ודאי כוונתו לפי מספר הבנים שהיו בשעת החלוקה. ואם נתמעטו הבנים בשעת החלוקה, לדעת הרשב"ם: לעולם אזלינן בתר שעת חלוקה, לא שנא נתרכו לא שנא נתמעטו.

אך הראב"ד והרמב"ן הסתפקו בדבר, האם כוונתו על שעת חלוקה או על שעת הקנין, ולכן

אמר ליה: אין גובין מתנינן לה בדברי רב אבא. וכן אמר רב נחמן.

ואלא הלכתא לאפוקי מאי?

אי לאפוקי מדברי רבא, [דאמר לעיל, "אף קכט-א בראשון"] הא אינו חולק על דברי רב אבא, רק מוסיף הוא⁽⁸²⁾.

אי דמר בר רב אשי, [דאכשר אף באבא דאבא], הא אמרינן לעיל, לית הלכתא כמר בר רב אשי.

אי לאפוקי מדרשמואל ורב ששת ורב פפא, [לגבי מי שראה עדות ונתעוור] הא איתותבו לעיל.

אלא לאפוקי מדברי יוחנן שפסק לעיל כרבנן שאב אינו נאמן לומר על בנו "בכור הוא" נגד חזקה.

ומאתקפתא דמר בר רב אשי. שהקשה לעיל גבי חיוב שבועת מודה במקצת.

שנינו במשנה: "המחלק נכסיו על פיו ריבה

ואפילו לרבי עקיבא דאמר משיב אבדה הוי⁽⁸¹⁾, הכא חייב שבועה, דהני מילי היבא דליבא עדים, ואינו מיוחד לטעון שנים היו ולא שלשה, אזי חשיב כמשיב אבדה. אבל היבא דאיבא עדים, כיון שאינו יודע מה באו להעיד, אירתותי אירתת [חושש] לשקר, ולכן הודה במקצת וחייב שבועה.

מתקיף לה מר בר רב אשי: אדרבה אפילו לרבי שמעון בן אלעזר דאמר מודה מקצת הטענה הוי, הני מילי היבא דליבא עדים דקא מסייעי ליה, אבל היבא דאיבא עדים דקא מסייעי ליה, ויכול לפטור את עצמו מכל הסכום על פי דבריהם, ודאי משיב אבדה הוי במה שהודה במקצת, ויש לנו לפוטרו משבועה?.

דרש מר זוטרא משמיה דרב שימי בר אשי: הלכתא בכל הני שמעתתא כדשלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא.

אמר ליה רבינא לרב אשי, דרב נחמן מאי? כלומר, הרי קיימא לן כרב נחמן בדיני, ולעיל פליג רב נחמן על דברי רב אבא, ואמר, "אין גובין מן העבדים". וקשיא הלכתא אהלכתא?

81. במסכת בבא מציעא אמרינן: שטר שכתוב בו "פלוגי ליה מפלוני סלעין דינרים", ולא כתוב כמה סלעיםלוה.

ואף בנידון דידן, אילולי שהודה במקצת, סמכינן על העדים שפטרוהו מן הכל, והוי כמשיב אבדה. ואמאי חייב שבועת מודה במקצת?

82. ברשב"ם מבואר שגם לדעת רב אבא שלישי בראשון כשר, כיון שההלכתא ד"לא יומתו אבות על בנים" לא ממעטת אלא שני, ולא

מלוה אומר, חמשה. ולוה אומר, שלשה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כיון שהודה במקצת הטענה ישבע.

רבי עקיבא אומר, אינו אלא כמשיב אבדה, ופטור משבועה על המנה השלישי. כיון שאילו היה שותק, אי אפשר לגבות בשטר זה אלא שני סלעים. ועל השלישי שהודה